

BOSHLANG'ICH SINFLARGA TIL O'RGATISHDA MURABBIYNING O'RNI

Abdushukurova Zebo Egamberdi qizi

Termiz Davlat Pedagogika Instituti Ta'lim – tarbiya nazariyasi va metodikasi
(boshlang'ich ta'lim) yo'nalishi 2- bosqich magistranti

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini chet tillarini o'rgatishda ularning qiziqishlari va imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda o'rgatish jaraynlarini ochib bergan. Zamonaviy ta'limda samarali natijalarga erishish usuli yoritilgan.

Kalit so'zlar: zamonaviy ta'lim, murabbiylik, mentorlik, til bo'yicha murabbiylik, motivatsiya.

THE ROLE OF THE COACH IN TEACHING LANGUAGE TO PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Abstract. This scientific article revealed the process of teaching foreign languages to elementary school students based on their interests and capabilities. The method of achieving effective results in modern education is explained.

Key words: modern education, coaching, mentoring, language coaching, motivation.

“Dunyoda inson shaxsiyatidan murakkabroq va boyroq narsa yo'q” degan edi V.A. Suxomlinskiy.

O'qish paydo bo'lishi bilan bolaning hayotida o'qituvchi paydo bo'ladi, uning ta'siri ba'zan ota – onalarning ta'siridan yuqori bo'ladi. O'qituvchi bolalarga bir – birlarini bilishga, qulay muhit yaratishga bolalar o'zaro tushunishga yordam beradi. Bugungi kunda yangi standartda o'qituvchi bilim tarjimonidan inson navigatoriga ya'ni bolalarning ta'lim faoliyatining tashkilotchisiga aylandi. Biz uchun texnologiya va bilimlarni ta'lim sohasiga o'tkazish dolzarb bo'lib bo'lib, asosiy e'tibor o'qituvchining roli bog'liq bo'lib qoldi: u birinchi navbatda qo'llab –

quvvatlovchi, ijodiy muhit yaratadigan shaxsga aylandi. Zamonaviy ta'lim konsepsiyasi samarali amaliy sinovdan o'tgan rivojlanish o'zaro ta'siri tizimi sifatida murabbiylik yondashuviga eng mos keladi.

“Murabbiy” so'zi uzoq vaqtdan beri hayotimizga mustahkamlanib kirib kelgan. Biznes murabbiyi, hayot murabbiyi – buni biz ko'p marta eshitganmiz. Lekin uning o'zi nimani anglatishini bilasizmi?

Vikipediya da aytilishicha, murabbiylik maslahat va trening usuli bo'lib, uning davomida murabbiy o'quvchilarga qandaydir maqsadlarga erishishiga yordam beradi. Mentorlikdan farqli o'laroq, murabbiylik umumiy rivojlanish o'rniga aniq belgilangan maqsadlarga erishishga qaratilgan. Murabbiylik o'rgatmaydi, balki o'rganishga yordam beradi. Ko'rib turganingizdek murabbiy tayyor yechimlarni taqdim etmaydi, u o'quvchining xususiyatlaridan kelib chiqib, uning ehtiyojlarini hisobga olgan holda, unga maqsadni ko'rishga, to'g'ri yechimlarni topishga va kerakli natijaga erishishiga yordam beradi.

Murabbiylik bu – boshqa shaxsning ishlashi, o'rganishi va rivojlanishiga yordam berish san'atidir. Bu murabbiyning bilimi, tajribasi, donoligi yoki oldindan ko'ra bilishiga emas, balki shaxsning o'rganish va ijodiy harakat qilish qobiliyatiga tayanadi.

Til bo'yicha murabbiylik ushbu muammoga qarshi kurashish va til o'rganishni samaraliroq qilish uchun murabbiylik usullaridan foydalanishga qaratilgan. O'qituvchi har bir o'quvchiga aniq bir maqsadni belgilashga yordam beradi. Buning uchun o'quvchi qaysi vaziyatlarda tilde gapirishni rejalashtirayotgani, ilgari qanday qiyinchiliklar bo'lganini bilish uchun bir qator savollar beradi. Shundan so'ng, birgalikda ish rejasi tuziladi, mashg'ulotlar chastotasi, natijaga erishish vaqti belgilanadi. O'quvchi o'zi qaror qabul qilad, murabbiy esa maslahat berishi, to'g'rilashi mumkin faqat o'quvchi bilan kengashgan holda.

Chet tilini o'rganishdagi muvaffaqiyat o'quvchining motivatsiyasi, darslarning muntazamligi va o'rganishga qiziqishidir. Murabbiylik chet tillarini

o'rganish va o'qitishning yangi yo'nalishi bo'lib, u chet tillarini o'rganishni yanada samarali, tez va oson qilish uchun murabbiylik texnikasi yordamida ishlab chiqilgan.

Murabbiy o'quvchisiga yondashuvni topa olishi, uni yaqindan bilishi, ichki imkoniatlarini ochishga yordam berishi kerak. Chet tilini o'rgatish bu o'quvchini A nuqtadan B nuqtaga, ya'ni yakuniy maqsadga erishishga yordam beradigan zarur vositalar bilan ta'minlashni o'rgatadi.

Murabbiyda ingliz tilini o'quvchi hayotining bir qismiga aylantirish va tilga ijobiy munosabatni shakllantirishga yordam beradigan vositalar mavjud. Ingliz tilini o'rganish mashg'ulotlar, darslar yoki maslahatlar bilan cheklanib qolmasligi kerak.

Murabbiy o'quvchini mustaqil ravishda ma'lumot izlashga, o'quv videolarni tomosha qilishga, she'rlarni yod olishga va keyin uni o'qituvchi bilan baham ko'rishga ilhomlantirishi lozim.

Vakolatli fikr – mulohazalar tilni o'qitishning eng muhim tarkibiy qismidir. O'quvchi savollar beradi, o'z shubhalari va qo'rquvlarini murabbiy bilan muhokama qiladi, murabbiy o'z navbatida tinglaydi, yordam beradi, o'quvchi bilan birgalikda maqsad ustida ishlaydi va qo'shimcha ma'lumotlar beradi.

O'quvchining motivatsiyasi pasaygan holatlar mavjud. O'qituvchi – murabbiy bunday vaziyatni e'tiborsiz qoldira olmaydi – u bunga aralashib, o'quvchi bilan chet tilini o'rganishga bo'lgan rag'batlarini yana bir bor maslahatlashib oladi.

Bugun mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohatlar jamiyat a'zolari ayniqsa bo'lajak mutaxassislarni tarbiyalash borasidagi yangidan – yangi pedagogik imkoniyatlarni izlash zarurligini ko'rsatmoqda. Bu esa o'z navbztida, malakali mutaxassislarni yetishtirish zarurati bilan bog'liqdir.

Chunki kouching asosida fani bo'yicha o'quv dasturlari, DTS, o'quv qo'llanmalari va darsliklar tahlil qilinganda, shu narsa aniqlanadiki, o'qitishda metodik jihatlarning takomillashgan turlari hamda ularni qo'llash haqidagi ma'lumotlar va manbalar – dastur, darslik va o'quv qo'llanmalari tarkibiga kiritilmagan.

Kouching asosidagi darslik orqali o'rgatish jarayoni ilmiy asoslangan dastur va darslik mazmunida tizimli ifodalanishi kerak. Bunda kouching va chet

davlatining an'analari haqidagi tushunchalar o'quvchilarning yosh va psixofiziologik xususiyatlariga qarab quyidagicha moslanishi talabga yaqinroq bo'lar edi:

- Chet tillariga o'rgatish darslari ko'rgazmali qurollar asosida tashkil etilsa;
- O'quvchilarda chet tillariga o'rgatishning psixologik va pedagogic qiziqishlari shakllantirilsa, o'quvchilarda chet el xalqlari an'analariga moyillik va qiziqishni shakllantirishning pedagogic asoslari amaliy jihatdan o'z isbotini topgan bo'ladi.

Kouchingga o'rgatishning mazmuni Davlat ta'lim standartlari mos kelishi kerak. Shundagina o'quvchilarda kouching asosida darslarni turli xil o'yinlar orqali mazkur tilga bo'lgan qiziqishini shakllantirish mumkin.

Mazkur farazlarni tahlil qilar ekanmiz, bizningcha kouching asosida chet tillarni o'rgatishda quyidagi vazifalarni hal qilish kerak bo'ladi:

1. Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida couching asosida mashg'ulotlarida o'quvchilarda so'z boyligini oshirish ko'nikmalarini shakllantirish jarayonini takomillashtirish.
2. Couching asosida darslarda o'quvchilarda (ijodiy) matn tuzish malakasini shakllantirish omillarini aniqlash.
3. O'qitish usullarini qo'llashda o'qitishning ko'rgazmali va texnik vositalaridan foydalanishning xususiy mexanizmlarini ishlab chiqish.
4. Couching asosida darslarda o'quvchilarning so'z boyligidan faoydalanish mahorati hamda matn tuzish jarayonlarining uzviylikini ta'minlash maqsadida aniq yo'naltirilgan uslubiy modellarni ishlab chiqish va tavsiya qilish.
5. Couching asosida darslarda o'quvchilarning lug'at bilan ishlash jarayonini takomillashtirishga qaratilgan vositalardan foydalanish amaliyotini davom ettirish va yangi manbalarni izlashga oid takliflar ishlab chiqish.
6. Couching asosida darslarda o'quvchilarning yozma ishlarni berilgan topshiriqlarga ko'ra puxta bajarishlari yuzasidan malakaviy ko'rsatmalar zarurligini tanqidiy jihatdan tahlil qilib boorish.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki o'quvchilarga chet tillari o'rgatish bo'yicha couching juda samarali usul hisoblanadi . bu aniq maqsadni qo'yishga

yordam beradi va birinchi navbatda o'quvchi o'z yutuqlari va natijalari uchun javobgardir. O'qituvchi chet tilini o'zlashtirish yo'lida yordamchi, do'st ilhomlantiruvchi va murabbiy rolini o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Teachaholic.pro
2. Escuela.pro
3. Bepalko V.P.Slagayeme pedagogicheskoy texnologii / V. P. Bepalko. 1991. 190 s
4. Shabanov A.G. Formirovaniye sotsialnoy initsiativnosti studentov couching – texnologii: avtoref.diss.kand.ped.nauk – Moskva, 2020
5. Bobrova I Problem kouchinga / V. Zimin, N. Plotnikova, I.Lutsenko // Novie rienki 2020 №4
6. Бобоев, С. С., & Алляяров, А. Т. (2020). ЭФФЕКТИВНОСТЬ ХИРУРГИЧЕСКОГО ЛЕЧЕНИЯ ПТЕРИГИУМА ПО МЕТОДУ АУТОПЛАСТИКИ КОНЪЮНКТИВАЛЬНЫМ ЛОСКУТОМ. In *Молодежь и медицинская наука в XXI веке* (pp. 526-527).
7. Баёнханова, И. Ф. (2022). ҲИКМАТ АРБОБЛАРИНИНГ ТУРЛИ ТИЛДАГИ МУЛОҚОТ ОДОБИНИ ИФОДАЛОВЧИ МАҚОЛЛАР ҲАҚИДАГИ ФИКРЛАРИ (ЎЗБЕК ВА КОРЕЙС ТИЛЛАРИ МИСОЛИДА). *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(Special Issue 24), 555-565.
8. Shaxobiddinova, S. S. (2021). Text-forming functionality of demonological vocabulary (based on heroic epics). *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(5), 1116-1122.